

Aneby begravningsplats

Kulturhistorisk inventering och
förslag till bevarandeplan

*Bredestads socken i Aneby kommun,
Jönköpings län, Linköpings stift*

Aneby begravningsplats

Kulturhistorisk inventering
och förslag till bevarandeplan

Rapport och foto: Anders Franzén
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

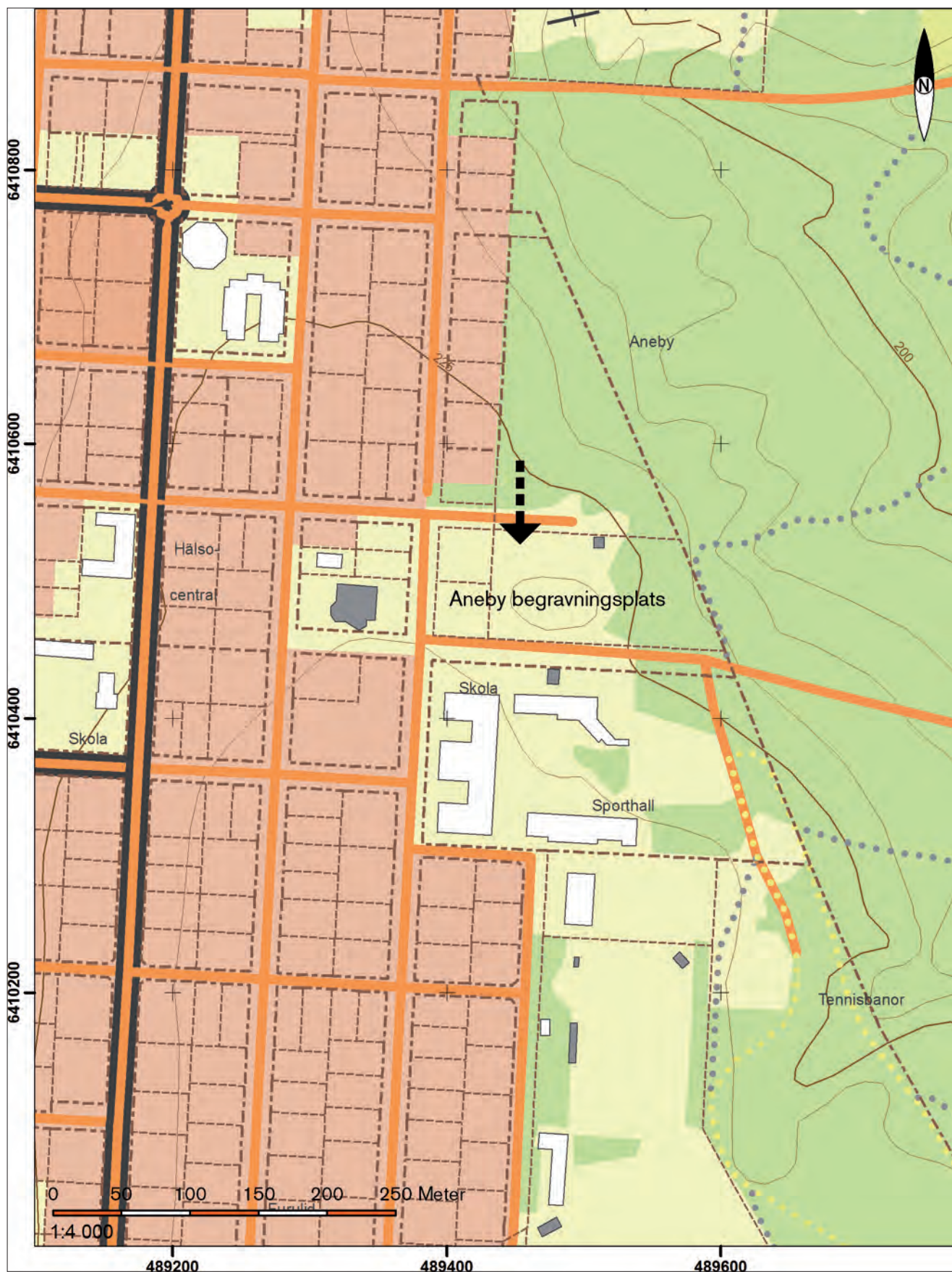
Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2017

Innehåll

Inledning.....	5
Inventeringens uppläggning.....	5
Allmän kyrkogårdshistorik	6
Lagstiftning.....	8
Kulturmiljölag (1988:950).....	8
Begravningslag (1990:1144).....	9
Allmänna skötselråd.....	10
Aneby kyrkogård	11
Socken och begravningsplatsmiljö.....	11
Begravningsplatsens historik.....	11
Beskrivning av begravningsplatsen i dag	12
Beskrivning av kvarter.....	15
Kvarter A.....	15
Kvarter B.....	16
Kvarter C.....	17
Kvarter D.....	18
Sammanfattande kulturhistorisk karakterisering	19
Att tänka på i förvaltning av kyrkogården	20
Referenser.....	21
Tryckta källor och litteratur.....	21
Arkiv.....	21
Administrativa uppgifter.....	21
Urval kulturhistoriskt värdefulla gravar.....	25

Utdrag ur digitala fastighetskartan.

Inledning

På uppdrag av Aneby pastorat har Jönköpings läns museum tagit fram ett förslag till bevarandeplan för Aneby begravningsplats. Fältarbetet har genomförts under våren 2016. Resultatet har diskuterats med uppdragsgivaren under sommaren och rapporten har sammanställts under hösten 2016.

Kyrkogårdar utgör en viktig del av landets kulturarv. Deras kulturvärden skyddas av Kulturmiljölagen. Kulturhistoriskt värdefulla gravar skyddas också av Begravningslagen. Det åligger Svenska kyrkan att förvalta detta kulturarv med hänsyn till dess värden. Därför är det angeläget att kartlägga vari värdena består. En viktig del av värdena på kyrkogårdar ligger i äldre gravar och deras utsmyckning.

En bevarandeplan är ett kunskapsunderlag som är tänkt att vara vägledande vid prioriteringar, vård, underhåll och förändringar på kyrkogårdarna. Planen skall även kunna fungera som beslutsunderlag för länsstyrelse och stift vid handläggning av tillstånds- och bidragsärenden.

Aneby pastorat har en långsiktig plan för inventering av pastoratets kyrkogårdar. Under 2016 har även kyrkogårdarna i Haurida och Vireda varit föremål för inventering.

Kyrkorna i pastoratet är inventerade och karaktäriserade 2004 och finns tillgängliga på Bebyggelseregistret via Riksantikvarieämbetets hemsida (<http://www.bebyggelseregistret.raa.se>).

Inventeringens uppläggning

Föreliggande rapport omfattar en historik över begravningsplatsen, beskrivning samt fotografier av de olika kvarteren och deras kulturhistoriskt värdefulla gravar. Arbetet har varit uppdelat i en fältedel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har varit aktuella kyrkoarkiv på Landsarkivet i Vadstena, Länsstyrelsen i Jönköpings läns arkiv, Antikvarisk-topografiska arkivet i Stockholm (kopior hos länsstyrelsen) samt Jönköpings läns museums arkiv. Utöver arkiv har uppgifter hämtats från aktuell litteratur däribland hembygdslitteratur. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i begravningsplatsens historia. Pastoratet och läns museet har rätt att fritt bruka fotografierna. För begravningsplatsen har en sammanfattande kulturhistorisk bedömning gjorts där de kulturhistoriska värdena lyfts fram.

Den kulturhistoriska bedömningen av begravningsplatsen har gjorts i samarbete med Länsstyrelsen i Jönköpings län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild begravningsplats egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och övriga landet. Den kulturhisto-

Begravningsplatsens klockstapel.

riska bedömningen nämner i de flesta fall inte enskilda gravstenar utan beskriver värden och karaktärsdrag i stort. Inför planerade förändringar eller större underhållsåtgärder skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall.

Rapporten avslutas med själva inventeringen av kulturhistoriskt värdefulla gravplatser, vilken är avsedd att fungera som en bevarandeplan. Dessa redovisas i tabellform med text och fotografier samt på gravkarta. De kulturhistoriskt värdefulla gravarna är kategoriserade i två grupper: *I. Mycket värdefulla* (som skall bevaras på plats) och *II. Värdefulla* (som bör bevaras eller återanvändas på plats eller förvaras på annan del av begravningsplatsen beroende på vari värdet består).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Anders Franzén vid Jönköpings läns museum under 2016. Urvalet av kulturhistoriskt värdefulla gravar har diskuterats med församlingen.

Allmän kyrkogårdshistorik

I stort sett alla våra landsortskyrkogårdar är jämnåriga med den första kyrkan på platsen, i de flesta fall medeltida. Efter flera hundra år av obruten kontinuitet är de också ännu i bruk. Från medeltidens kyrkogårdar finns dock väldigt litet bevarat. De viktigaste förändringarna som kristendomen införde gällande våra begravnings seder är att platsen för begravingarna skulle vara vigd och inhägnad. Den medeltida inhägnaden kunde bestå av en stenmur men vanligare var att den var uppförd av timmer, bogårdsbalken, ibland manshög. Till den typiska bilden av en medeltida inhägnad kyrkogård hör även stigluckan som både hade en symbolisk som praktisk funktion som port till den vigda jorden.

Den medeltida kyrkogården saknade ett tydligt system med gångar och kvarter. Man fortsatte dock den förkristna sedvänjan att gravsätta folk efter deras gårds- eller bytillhörighet, antingen i smala tegar eller i kvartersliknande grupper. Till ovanligheterna hörde att man satte en vård över graven, som istället endast markerades av en jordhög. Om en vård sattes upp var den av trä, undantagsvis av sten eller smide. Det var också vanligt att man använde sig av kyrkogården på ett nyttobetonat sätt, nämligen som betesmark. Det ingick troligen i många klockares löneförmåner att ha sina djur betandes på kyrkogården.

Den medeltida kyrkogårdens utformning levde kvar väldigt länge, och påminde mest om en äng med små gravkullar och enstaka spridda vårdar. I stort sett börjar förnyelsen under tidigt 1800-tal, men ännu vid sekelskiftet 1900 har många landsortskyrkogårdar kvar den typiskt medeltida ängskaraktären. Förnyelsen börjar i städerna, genom att gravsättningar på stadskyrkogårdarna förbjuds av hygieniska skäl. Enligt en kunglig förordning från 1815 måste begravingar innanför stadskärnan upphöra och begravningsplatser – utan andra kyrkobyggnader än t ex gravkapell – anläggas utanför

stadsbebyggt område. Vidare skulle staten genom Överintendents-ämbetet ansvara för att de blev prydligt och hälsosamt anlagda.

Runt om i landet anläggs begravningsplatser precis utanför stads-kärnorna under de första decennierna av 1800-talet. De anläggs med symmetriska gångsystem och kvartersindelningar, trädplanteringar för att förbättra luftkvaliteten och stenmurar med smidesgrindar. I de arkitektoniskt anlagda begravningsplatserna exponerades vissa gravar tydligare än andra. Att begravas utifrån vilken gård eller by man hörde till ersattes nu av så kallade köpegravar och allmänna gravar. Detta var en social indelning där de som ville och hade förmåga att köpa sin gravplats både fick en större sådan för hela sin familj och en bättre placering utmed gångar eller nära entréerna. Köpegravarna anlades med grusbäddar och stenramar och senare även häckomgärdningar. Andra begravdes kostnadsfritt utmed den allmänna linjen där man gravsattes i en kronologisk ordning, tätt intill den som hade begravts före och oberoende om ens man eller hustru eller övrig familj låg på annan plats. Gravvårdarna var oftast mycket små och oansenliga.

Trädkransen introduceras först på städernas begravningsplatser men når under 1800-talets slut även allt fler landsortskyrkogårdar. Då introduceras också de typiska sorgeträden med hängande växtsätt. I början av 1900-talet planläggs även kyrkogårdarna på landsorten i kvarter med symmetriskt lagda gångar, grusbäddar på gravarna och välklippta häckar eller stenramar runt om. Indelningen av kyrkogården mellan köpegravsområde och allmänt område speglar ett socialt uppdelat samhälle. Företeelsen levde kvar till in på mitten av 1900-talet (upphörde officiellt 1964) och ersattes då av kvarter med gravar i långa rader längs med rygghäckar. Samtidigt började man av rationella skäl ta bort stenramar, häckomgärdningar och grusbäddar för att ersätta det med gräsmattor. Den sociala utjämningen av ståndssamhället avspeglas på kyrkogårdarna genom allt mer enhetliga gravvårdar utan titlar, oftast utförda i det liggande formatet 60x80 cm.

Från och med 1980-talet blir gravvårdarna återigen mer individualiserade. Idag ser vi en mångfald olika former på gravstenar från liggande naturstenar till mer fantasifullt utformade vårdar. Den ökade individualiseringen under 1900-talets slut speglas också genom de många olika begravningsformer som idag erbjuds. Förutom kistbegravning och urngravar med personliga vårdar, erbjuds också minneslundar för askor som grävs ner anonymt utan plats för namn men med gemensam plats för blommor, askgravlundar med en ofta konstnärligt utformad gemensam plats för namn och smyckning, kistminneslundar där kistor begravs anonymt och utan plats för namn, samt kistgravlundar där kistor begravs anonymt men där det finns en gemensam plats för namn och utsmyckning.

På 1920-talet började en ny typ av begravningsplats att anläggas, nämligen skogskyrkogården. En av de tidigaste i landet var

Den förindustriella kyrkogården var en ängsmark med endast få vårdar av beständigt material. Här har karaktären blivit bevarad på Ornunga gamla kyrkogård.

En av Sveriges få bevarade kyrkogårdsbalkar finns i Brandstorp.

skogskyrkogården i Skillingaryd från 1922. Dessa präglas av friväxande och naturligt förekommande träd, såsom gran, tall och björk. Endast sällan eller i begränsad omfattning används planterade och kultiverade träd.

Lagstiftning

Kulturvärden på kyrkogårdar skyddas såväl i Kulturmiljölagen som Begravningslagen. Här nedan följer utdrag som har bäring på förvaltningen av kyrkogårdarnas kulturvärden.

Kulturmiljölag (1988:950)

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda kulturmiljön.

Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön undviks eller begränsas.

Bestämmelserna i denna lag syftar till att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Lag (2013:548).

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

1 § Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrkotomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser är skyddade enligt bestämmelserna i detta kapitel.

Begravningsplatser

11 § I värden av en begravningsplats skall dess betydelse som en del av vår kulturmiljö beaktas. Begravningsplatserna skall vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas.

12 § Begravningsplatser enligt detta kapitel är sådana områden eller utrymmen som avses i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144). Bestämmelserna om begravningsplatser omfattar också sådana byggnader på begravningsplatsen som inte är kyrkobyggnader samt fasta anordningar såsom murar och portaler. Lag (1990:1146).

13 § I fråga om en begravningsplats som anlagts före utgången av år 1939 krävs tillstånd av länsstyrelsen

1. för att utvidga eller på något annat sätt väsentligt ändra begravningsplatsen,
2. för att där uppföra någon ny byggnad eller fast anordning eller

riva eller väsentligt ändra befintlig byggnad eller fast anordning. Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäligen med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen skall utföras samt den dokumentation som behövs. Lag (1999:304).

Ersättning till Svenska kyrkan

16 § Svenska kyrkan har rätt till viss ersättning av staten för kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena.

Svenska kyrkan beslutar om fördelning av ersättningen mellan stiftet. Stiftet beslutar om fördelning inom sitt område.

Riksantikvarieämbetet skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i landet. Länsstyrelsen skall ges tillfälle att yttra sig över fördelningen i länet. Lag (1999:304).

Väsentliga förändringar kan innebära till exempel ändring av omgärdning, trädplanteringar, större omplaneringar av gravkvarter, ändringar i gångsystem och dess beläggning, nya belysningsinstallationer.

Begravningslag (1990:1144)

7 kap. Gravrätt

Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Detsamma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravrättsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändiga för att tillgodose en god gravkultur.

Gravrättens upphörande

37 § Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av något annat skäl bör bevaras för framtiden, ska upplåtaren om möjligt lämna kvar den på gravplatsen.

Om gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, ska den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats. Ytterligare föreskrifter om hänsynen till kulturmiljöarbetets intressen finns i kulturmiljölagen (1988:950). Lag (2013:552).

Allmänna skötselråd

Grunden för skötseln av kulturhistoriskt värdefulla gravvårdar är att de inte skadas utan ges en så lång livslängd som möjligt. De förebyggande åtgärderna är väsentliga, det vill säga motverka uppkomsten av skador genom till exempel mekanisk åverkan, påväxt och väder. Vid rengöring och reparation av vårdar av mjukare bergarter (kalk- och sandsten), smide och gjutjärn som är över 100 år gamla bör konservator för sten respektive metall kontaktas för rådgivning eller program.

En vanlig orsak till skador är mekanisk åverkan genom trädgårdsfordon och andra redskap. Varsamhet vid gräsklippning minimerar risken för sprickor och bortfall av material. En annan orsak är nederbörd och påväxt. Liggande hållar och stående vårdar av mjuk bergart som kalk- och sandsten är särskilt känsliga för vädrets makter. På vintern tränger fukt in i sprickor och vidgar dessa och spränger till slut bort stenmaterial. Detta kan på sikt helt radera ut en inskription eller relief. Därför är det viktigt att hålla till exempel hållar rena från löv och grenar. Känsliga vårdar och hållar av hög ålder kan med fördel ges en skyddsklädsel eller täckning under vintern för att motverka frostsprängning.

Vårdar av gjutjärn är en kategori för sig, som kräver kontinuerligt underhåll. Vid ommålning befrias gjutjärnet från rostbeläggning med stålborste. Därefter grundas järnet med mörja och slutstrykes med linoljefärg. Lagningar bör anföras till hantverkare eller konservator med erfarenhet av gjutjärnslagningar.

Rostande förankringsjärn är en vanlig orsak till skador. När järnet rostar så sprängs sten sönder. Ett viktigt arbete är utbyte av förankringsjärn mot rostfritt stål.

Rengöring av vårdar kan ha olika syften. Ofta är det rent estetiskt. Som regel bör den på kulturhistoriskt värdefulla vårdar vara motiverad av hänsyn till att påväxt riskerar stenens fortbestånd (kalk- och sandsten) eller för att förbättra förståelsen av objektet (tolkning av inskription eller utsmyckning). Enklare rengöring kan göras med ljummet vatten med liten tillsats av såpa och med mjuka borstar som inte repar. Lämplig tid är vår och höst. Vårdar av hårdare bergarter som granit kan rengöras med högtryckstvätt men endast där inte förgyllning och dekorationer kan skadas. Vårdar med mycket högt kulturhistoriskt värde och påtaglig skadebild (pågående bortfall av stenmaterial eller sprickor) bör rengöras av konservator.

Aneby begravningsplats

Socken och begravningsplatsmiljö

Aneby är beläget i Bredestads socken med sockenkyrkan sydost om samhället. Aneby är ett sentida samhälle vars främsta förutsättning var järnvägens och östra stambanans tillkomst på 1870-talet och att här anlades en hållplats. Namnet Aneby härstammar från Aneby gård, som först var en by och som sedan blev säteri. Samtidigt som järnvägen byggdes uppfördes enstaka hus inom närområdet. Där inrymdes bland annat en affär. Någon ytterligare utbyggnad av bebyggelsen tycks inte ha skett förrän nya ägare till Aneby gård tillträdde 1906. Då förvärvade Anders Petter Andersson och Adolf Fredrik Gustavsson gården. Vid denna tid fanns även en del industriell verksamhet här - sågverk, snickerifabrik, mejeri och ett färgeri.

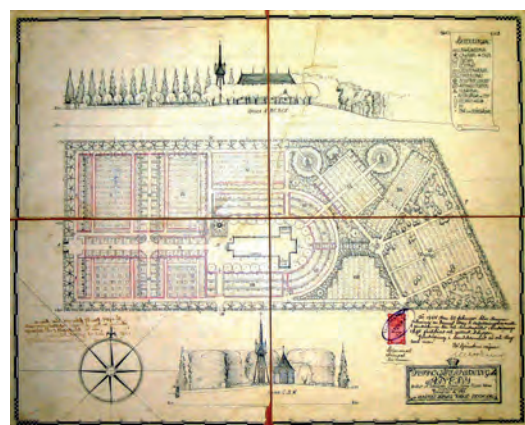
År 1907 gjordes en uppdelning genom att A. F. Gustavsson övertog gården, medan A. P. Andersson blev ägare till en stor avstyckning som motsvarade den blivande tätortens område. Detta område delades upp i fastigheter så att ett järnvägssamhälle kunde utvecklas. Det berättas att A. P. Andersson styrde orten på egen hand, men 1924 blev Aneby ett municipalsamhälle.

Avståndet till sockenkyrkan i Bredestad var långt och 1925 invigdes den nya begravningsplatsen. År 1939 uppfördes klockstapeln på begravningsplatsen. Anebyborna var också angelägna om att uppföra en egen kyrka i samhället och en sådan uppfördes 1958 efter ritningar av ingenjör Erik Persson, Tranås. Den har senare byggts om och till väsentligt. Omgivningarna består av villakvarter och direkt söder om begravningsplatsen ligger högstadieskolan Furulidskolan.

Begravningsplatsens historik

Begravningsplatsen i Aneby har en jämförelsevis kort historia. Anlagd 1925 är den en av de yngsta begravningsplatserna i länet. Grunden till Aneby samhälle lades när järnvägen drogs förbi och en station anlades vid säteriet Aneby gård. I början av 1900-talet började samhället växa och 1917 antogs den första stadsplanen, med breda och raka gator i ett rutnätssystem. Ägaren till säteriet, A. P. Andersson, hade redan stakat ut tomter för försäljning samt en tomt avsedd för begravningsplats som han skänkte bort.

År 1922 lämnade Bredestads församling ett förslag till begravningsplats i Aneby efter ritningar av A. V. Olsson i Tranås. Ritningarna bearbetades av byggnadsstyrelsens arkitekt Ove Leijonhufvud, men möttes av kritik från grosshandlare E. Nicklasson. Ritningarna omarbetades denna gång av Harald Wadsjö som har beskrivits som nydanaren inom svensk kyrkogårdskonst. Wadsjö ritade förslaget 1924 och begravningsplatsen har i stort sett också uppförts efter dessa ritningar.

Planen för kyrkogården upprättad 1924 av Harald Wadsjö, Stockholm. Aneby pastorats arkiv.

Översikt över kyrkogården från kullen där klockstapeln ligger.

I *Våra kyrkor och griftegårdar i ord och bild*, som Eksjö-Nässjö och Sävsjöortens tidningar gav ut 1930 ges en kort beskrivning av den nyanlagda begravningsplatsen. Den har då endast till viss del tagits i bruk, ett trettiotal ligger begravda på begravningsplatsen vid denna tid. Utsikten var ståtlig, med vyer över stationssamhället och landskapet. Begravningsplatsen beskrivs som pryddlig och välordnad, med breda anlagda gångar, som delar upp platsen i regelbundna kvarter och i olika terrasserade plan. Högst upp ligger en öppen plats varifrån begravningsplatsen sluttar åt alla håll. Begravningsplatsen är omgärdad av en mur med smidda grindar. Öster om platån beskrivs en barriär av tallar och framför den en naturlig bautasten.

När beskrivningen ovan gjordes 1930 fanns inga byggnader på begravningsplatsen. År 1934 föreslog kyrkostämman att låta bygga ett bårhus samt en redskapsbod. Bårhuset skulle delvis grävas ned i backen i norra delen, och redskapsboden skulle placeras på södra delen. Ritningarna godkändes inte av Byggnadsstyrelsen som med tydligt funktionalistiska argument förkastade bårhusets onödiga kolonner. Under tiden som förslaget omarbetades ändrades församlingens önskemål och istället lämnade man in ett nytt förslag 1938, nu i form av en klockstapel kombinerat med ett bisättningsrum.

Bisättningsrummet ansågs som ett provisorium i väntan på ett ordentligt begravningskapell, men kunde ekonomiskt försvaras ändå tack vare att det byggdes samman med klockstapeln. År 1958 uppfördes Anebys egen kyrka, på grannfastigheten bredvid begravningsplatsen. Kyrkbygget hade initierats redan 1925 av överläraren Oscar Granström genom bildandet av Aneby kyrkobyggnadskommitté. År 1997 byggdes kyrkan om och fick då ett nytt kyrkorum.

Några ändringar på begravningsplatsen som gjort avtryck i genomgångna arkiv efter detta har inte hittats, mer än underhållsåtgärder på klockstapeln. Denna reparerades och ströks med tjära 1999. Förändringar som ändå är märkbara är t.ex. igensådda grusgångar, nyplanteringar i form av en rönnallé längs mittgången. Bland de mer påtagliga ändringarna märks minneslundan i nordöstra hörnet, med närliggande platser även för urngravar och vanliga gravar. Denna sentida del har lite av skogskyrkogårdskaraktär.

På två platser inom begravningsplatsen har man konverterat äldre gravplatser till minneslundar. Man har så långt möjligt bibehållit den fysiska miljön, men tagit bort personanknytningen.

Beskrivning av begravningsplatsen idag

Allmän karaktär

Aneby begravningsplats är en av få helt nyanlagda kyrkogårdar i länet. Begravningsplatsen är huvudsakligen uppdelad i tre delar; den västra delen med två regelbundna gravkvarter uppdelade i långa gravrader på linje (norr om mittgången) respektive i mindre rum

(söder om mittgången), den mellersta delen med en förhöjd platå med klockstapel och krökta gravlinjer nedanför och runt platån, samt den östra delen med minneslund, urngravar och med mer skoglig karaktär.

Begravningsplatsen omgärdas på tre sidor av en fogad gråstensmur, medan tydlig avgränsning mot öster saknas – där tar istället skogen vid. Gravvårdarna är huvudsakligen från 1900-talets senare del och präglas liksom andra gravvårdar från denna tid av enkelhet – låga och breda vårdar av urbergsbergart, inte sällan tranåsgranit, på öppna gräsytor. Begravningsplatsen i Aneby präglas också till stor del av den naturliga terrängen, med skogspartiet i öster samt höjdplatån framför. Klockstapeln på höjdplatån liksom gravraderna runt om förstärker och understryker platåns framträdande läge på begravningsplatsen.

Omgärdning

Begravningsplatsen omgärdas på tre av fyra sidor av en fogad gråstensmur. Muren är ursprunglig och det har inte gjorts några nya öppningar i den sedan den uppfördes. Muren täcks dels av sedumplanteringar i väster och norr, medan den södra delen är täckt med ett lager asfalt. Den östra avgränsningen övergår i skog bakom platån.

Ingångar

Begravningsplatsens huvudingång ligger i väster, mot Skogsgatan och kyrkan. Grindstolpar saknas men muren är något förhöjd vid grindfästet. Grinden är smidd med modern och enkel geometrisk ornamentik och har året 1925 inskrivet i gallret.

Den norra grindöppningen är också ursprunglig, men enklare och består av ett gallerverk med korssymboler. Den södra grinden ligger i linje med klockstapeln och är uppenbarligen hämtad från en annan plats. Grinden är smidd och har året 1884 inskrivet i gallerverket.

Vegetation

Vegetationen präglas främst av de stora träden vid platån, samt skogspartiet bortom denna. Längs med begravningsplatssmuren i väster och norr växer en jämn trädkrans av lind utanför begravningsplatssmuren.

I söder finns en blandad trädkrans av rönn och oxel. Längs med hela muren är enskilda grupper av olika tujor planterade. Mittgången från västra ingången till platån kantas av en allé av rönnträd, vilka är relativt unga. Häckar förekommer inte längs gravraderna, men platån inramas av ett lågt buskage.

På den yngre delen med minneslund i nordost växer förutom ett par äldre tallar även björk, samt pyramidenar. Här förekommer också syren- och spireahäckar.

Huvudentrén till kyrkogården med klockstapeln i fonden.

Gångsystem

Gångsystemet på begravningsplatsen är oförändrat från de ursprungliga ritningarna och anläggningen, men har till stora delar såtts igen med gräs. Av de ursprungliga grusgångarna finns flest bevarade kvar i kvarter A.

Mittgången med rönnallén är lagd med betongplattor med yta av frilagd småsten. Övriga gångar, främst kvarter A är grustäckta. I kvarter B förekommer fortfarande spår av gångsystemet längs med gravraderna men dessa består av utlagda markplattor med gräs emellan och håller idag på att försvinna i gräset.

Gravvårdstyper

Begravningsplatsen är relativ sentida och några gravvårdar äldre än 1925 finns inte. Flertalet gravvårdar är från 1900-talets andra hälft och följer de sedvanliga mönstren för dessa; låga och breda vårdar av urbergsbergart med enkel kontur och utsmyckning. Flest äldre gravvårdar finns bevarade i kvarter A, beroende på att kvarteret från början avsattes för större och mer påkostade familjegravar. Här handlar det ändå bara om ett fåtal bevarade grusgravar med låga vårdar samt stenramar och ett fåtal högresta vårdar utan stenramar.

I några fall förekommer naturligt formade stenblock som försetts med inskrift. Vidare utgörs några större vårdar av liggande släta stenar med graverad text. Dessa är i regel placerade i kullens slänt.

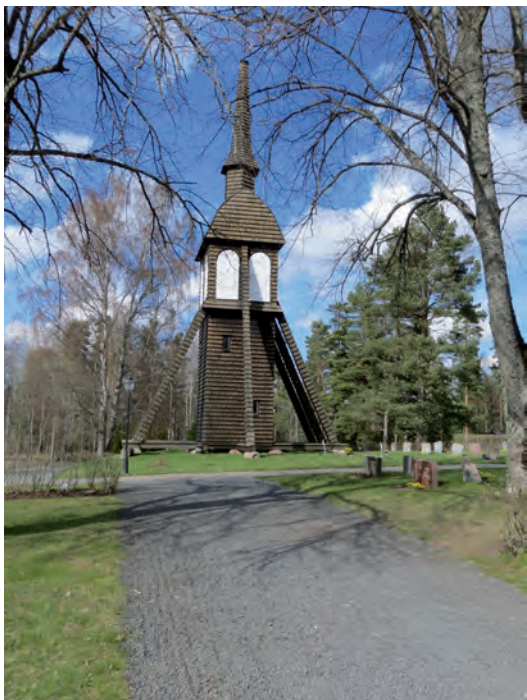
I kvarter D vid minneslundan finns både ett antal rader för urngravar, med mindre stenar liggandes i slutningen, samt ett antal nyare gravar från 1990-talet och senare.

Minneslund, urnlund

En minneslund har anlagts i begravningsplatsen nordöstra kvarter, D. Minneslundan består av ett kanthugget rött granitblock, med enstensatt plats framför med blomsterrabatter och bänkar. Bakom granitblocket finns en öppen plats med enbuskar, tallar och björkar som inramas av större, runda naturstenar på gräset.

Byggnader

Två byggnader står på Aneby begravningsplats. Den mest påfallande är klockstapeln från 1938, uppförd efter ritningar av Johannes Dahl i Tranås. Stapeln är uppförd som en klockbockkonstruktion med fasadtäckning av tjärade spån. Tornluckorna är vitmålade och tornhuven kröns av en spetsig och hög spira. Under stapeln finns ett utrymme som ursprungligen användes som ett provisoriskt bårhus, men som idag används som redskapsutrymme. Klockstapeln är förknippad med arkitektoniska värden. Den andra byggnaden är ett material- och redskapsförråd vid norra muren. Byggnaden är uppförd i modern tid, klädd med brun stående panel och har ett sadeltak som är belagt med tvåkupiga betongpannor. Byggnaden kan inte sägas vara förknippad med några större kulturhistoriska värden.

Klockstapeln uppfördes efter arkitekten Johannes Dahls ritningar 1938.

Beskrivning av gravkvarter

Kvarter A

Allmän karaktär

Kvarter A ligger direkt söder om huvudingången och är det kvarter som har flest bevarade äldre gravar. Även strukturen med en uppdelning i två mindre kvarter och ett mer finmaskigt gångsystem är relativt välbevarad, om än inte lika tydlig på grund av att gräset har ersatt tidigare grusgångar. Kvarter A är uppdelat i en västlig och en östlig del, med en grusgång som skiljer dem åt. Utmed denna gång låg de större familjegravarna, liksom i kanterna. Några gravrader utmed kyrkogårdsmuren har inte funnits.

Gravvårdstyper

Bevarade gravar är främst yngre gravar från efterkrigstiden och senare. Men här finns även ett antal äldre gravar från 1930- och 40-talen. Äldst är en grav från 1925 och sålunda samtida med begravningsplatsen.

De yngre gravarna från efterkrigstiden präglas av låga och breda vårdar av urbergsbergart med enkla konturer och få ornamentala detaljer. Ett fåtal har fortfarande grusytor framför vårdarna med stenramar runt om. Andra har inlemmats i gräsmattan, som täcker övriga kvarteret. Titlar förekommer, främst bland de äldre och bland de som nämns finns färghandlare, köpmän, folkskollärare, byggmästare, trävaruhandlare, smidesmästare, kyrkvärd, kyrkoherde och veterinär.

Översikt över kvarter A, som omfattar de äldsta vårdarna.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter A har från början varit avsett för större familjegravar och haft en annorlunda struktur än övriga kvarter. Strukturen med grusgångar och kvartersindelning är fortfarande läsbar även om flera gångar och grusytor framför gravvårdarna har såtts igen med gräs. Den bevarade strukturen med större påkostade familjegravar minner om social skiktning i ett tidigt Aneby, speciellt i jämförelse med andra enklare kvarter som inte hade den mer finmaskiga kvartersindelningen.

Gravvårdar, särskilt de tidiga, med titlar eller högrest utformning med bevarade grusytor och gravramar eller planteringsramar har ett högt kulturhistoriskt värde. Detta gäller även bevarade grusgångar.

Kvarter B*Allmän karaktär*

Kvarter B omfattar den norra delen av begravningsplatsen från västra muren till minneslunden i den östra delen. Området präglas av långa gravlinjer i nord-sydlig riktning, med främst senare gravvårdar, placerade rygg mot rygg men utan häckar. Gångsystemet följer gravlinjerna och består av kalkstensplattor i gräs.

Enligt Wadsjös ursprungliga ritning av begravningsplatsen avsat- tes kvarteret för allmänna gravar på linje i öst-västlig sträckning, samt för familjegravar längs med den stora grusgången, men av detta syns idag ingenting. Troligen har den väst-östliga orienteringen övergetts från början och ersatts av den nuvarande orienteringen av gravlinjerna i nord-sydlig riktning. Framträdande vegetation saknas i kvarteret, bortsett från en linje med rönn och björkar, som nyligen planterats längs med en rad.

Det stora antalet vårdar från 1900-talets andra hälft omfattar en del standardiserade stenar med snarlikt utseende.

Gravvårdstyper

Kvarteret är särskilt homogent vad gäller gravvårdarnas utformning. Nästan samtliga härrör från 1900-talets andra hälft, och följer det sedvanliga mönstret med låga och breda vårdar. Materialet är granit. Variationer förekommer dock vad gäller typografi och ornamentala detaljer på vårdarna, men det huvudsakliga karaktärsdraget är att vårdarna är enhetliga.

Titlar förekommer sparsamt och de som förekommer berättar om yrken som fabrikör, läkare, kronojägare, löjtnant, järnhandlare, kinamissionär etc. De yngsta vårdarna från 1990-talet och senare visar upp tidstypiska drag i form av ökad variation, naturlika stenar med mera.

Närmast huvudingången i sydvästra hörnet står en av de äldsta vårdarna – över banvakten Ivar Jarls familj. Graven är den enda högresta i kvarteret och speglar dessutom det tidiga järnvägssamhället Aneby. Även ett fåtal liggande vårdar finns som är placerade vid slutet på en linje.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter B är ett homogent kvarter med förhållandevis unga stenvårdar. Det kulturhistoriska värdet ligger främst i kvarterets enhetlighet, men även i bevarade spår från den tidiga anläggningen. Till dessa, idag nästan utsuddade spår hör gångsystemets tydlighet samt att större familjegravar varit placerade utmed gångarna och kanterna i kvarteret.

Enskilda gravvårdar har ett kulturhistoriskt värde genom förekomst av titlar, som speglar samhället samt andra gravvårdar med konstnärligt värde.

Kvarter C

Allmän karaktär

Kvarter C omfattar begravningsplatserna på platån samt de som ligger i sluttningen nedanför och runt om. Kvarteret är speciellt och framhävs på begravningsplatsen både genom sin centrala placering i begravningsplatsplanen, genom topografin och genom kvarterets utformning med rundade gravrader. Platån var från början avsedd för en kyrkobyggnad och klockstapel, endast klockstapeln kom dock till utförande.

Gravarna ligger utmed regelbundna rader uppe på platån och nedanför ligger de i mjukt rundade rader runt platån. Ytorna är grästäckta förutom mittgången på platån som är belagd med plattor. Vid platån står ett par äldre lindar. Platån är avgränsad av en låg häck.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarteret är tämligen enhetliga och sentida, och följer i allt väsentligt den vanliga utformningen av modernare gravvårdar; låga och breda samt enkelt anspråkslösa. Äldsta grav är från 1946, annars dominerar de från 1960-talet och senare. Titlar förekommer dock en del och bland de nämnda förekommer griftegårdsvaktmästare, prost, kyrkvård, möbelhandlare, trävaruhandlare, kontorschef etc.

Gravvårdarna på de sluttande raderna kring platån är större och placerade med större mellanrum, speciellt de på södra sidan. Dessa har från början utgjort ett mer påkostat familjegravsområde med grusgravar och inramningar runt varje grav. Nära klockstapeln finns ett antal sentida barngravar, med små och liggande stenvårdar.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarter C har en framträdande placering och har på grund av detta från början planerats för mer påkostade gravvårdar. Det kulturhistoriska värdet är kopplat till detta – främst genom uttryck som tydlig nivåskillnad och topografi, större utrymme för gravvårdarna längs med gravraderna runt om platån samt framträdande växtlighet. Även enskilda gravvårdar har ett kulturhistoriskt värde, främst de större och de som genom titlar på vårdarna berättar om Anebys historia.

I kvarteret ingår även den förhållandevis unga klockstapeln som också är förknippad med kulturhistoriska värden, främst genom den arkitektoniska roll den har på begravningsplatsen.

Kvarter D*Allmän karaktär*

Kvarter D är det yngsta kvarteret på begravningsplatsen och ligger i dess nordöstra hörn. På östra och södra sidan tar begravningsplatsens ännu outnyttjade och skogsbevuxna mark vid och i väster angränsar det till kvarteren B och C. Kvarteret präglas främst av minneslundan, men även av tallarna, stenarna och den direkta närheten till den intilliggande skogen.

Kvarteret kan delas upp i tre delar; minneslundan, urngravarna och vanliga gravar med upprättstående gravstenar på linje. Trots uppdelningen är kvarteret väl sammanhållet genom sin öppna och skogliga disposition.

Gravvårdstyper

Gravvårdarna i kvarter D består dels av urngravar och dels av vanliga resta stenar. Samtliga är från 1990-talet och senare. Urngravarna har liggande, små vårdar som utformats som naturliga stenar eller efter en hjärtform eller liknande. De resta stenarna präglas också av 1990-talets typiska uttryck, stenar med mer oregelbundna och naturliga konturer. Minneslundan saknar enskilda gravvårdar.

Kulturhistorisk bedömning och karaktär

Kvarteret är ungt och vårdarna är från 1990-tal eller senare, det förekommer inte heller några andra spår från äldre tider mer än de större träden på platsen. Det kulturhistoriska värdet är helt kopplat till gestaltningsmässiga kvalitéer såsom den öppna och fria planen, blandningen av skog och park samt utnyttjad topografi.

Minneslunden har även ett kulturhistoriskt värde kopplat till att den är en tidstypisk representant för en tid med alternativa önskemål om begravningskick.

Sammanfattande kulturhistorisk karaktärisering

Anebys begravningsplats är förhållandevis ung. Den anlades 1925 och allt sedan dess har Anebybygdens invånare begravts här. Begravningsplatsen berättar om ideal på 1920-talet som styrde begravningsplatsens utformning, de äldsta gravstenarna berättar om motsvarande ideal när det gäller konsthantverket, bilder och stilar på dessa. Även under den korta tid som förflutit syns skillnader under åren vad gäller värderingar och ideal i vårt sätt att vilja bli ihågkomna efter livets slut.

Begravningsplatsen speglar också det likaså unga samhället Anebys historia genom titlar på gravar, namn på människor som verkat i samhället. Enstaka gravvårdar och grupper av vårdar vittnar om hantverksskicklighet i stenhuggeri och gjuteri- eller smidesteknik. Andra berättar mer om samhällets modernisering genom ett större antal likartade vårdar.

Anebys begravningsplats anlades utan kyrka, efter ritningar uppgjorda av arkitekt Harald Wadsjö i Stockholm. Till begravningsplatsen planerades ett kyrkliknande begravningskapell, men detta utfördes aldrig. Begravningsplatsen fick från början en arkitektonisk gestaltning av hög klass som är värd att bevara. Den fortsatta utvecklingen av begravningsplatsen bör därför göras med hänsyn till dessa ursprungliga planer, främst vad gäller eventuella utvidgningar mot öster.

Det hör till ovanligheterna att kunna förvalta en begravningsplats som fortfarande befinner sig i höggradigt ursprungligt skick, men i Aneby finns den möjligheten, åtminstone vad gäller dess planer och kvartersindelningar i stort. Till det ursprungliga hör även begravningsplatsens grindar och stenmurar. Därtill kan läggas de tankar som präglade ursprungsritningen; topografin med en markerad höjdskillnad och klockstapeln som en tydlig markör, samt kontrasten mellan kultiverad anläggning i väster och en mer naturlig skogspark i öster.

Det äldsta och mest ursprungliga kvarteret är kvarter A där också begravningsplatsens äldsta gravvård finns, jämgammal med hela anläggningen. Det är även det sista kvarter på begravningsplatsen som fortfarande har kvar ett mindre gångsystem och flera bevarade grusgravar. Här ligger också de mest påkostade gravvårdarna.

Även kvarter B har kvar en del äldre vårdar men präglas annars av att vara det mest homogena kvarteret på begravningsplatsen, med huvudsakligen vårdar från 1900-talets andra hälft. En stor förekomst av efterkrigstida vårdar delas med många andra kyrkogårdar, men här är det ovanligt homogent representerat.

Kvarter C präglas främst av sin framträdande placering, samtidigt som gravvårdarna är förhållandevis unga och därmed även enkla. Klockstapeln från 1938 som ritades av Johannes Dahl är främst förknippad med arkitektoniska och formmässiga kvaliteter.

Kvarter D slutligen speglar våra samtida begravningsklick bäst, både genom närvaron av minneslunden och genom utformningen på de yngsta gravvårdarna som här dominerar – med den naturliga stenen som förebild.

Titlar på gravstenar förekommer sparsamt på begravningsplatsen beroende på dess låga ålder. De som finns berättar om typiska äldre yrken i Aneby, såsom köpmän, trävaruhandlare, smidesmästare, banvakt, fabrikör. Här förekommer också ovanligare titlar såsom kinamissionär, kronojägare, veterinären samt en kvinna som önskade bli ihågkommen som den polske medborgaren. Många av de enskilda gravvårdarna förmedlar kulturhistoria. Det kan gälla personhistoriska värden, lokalhistoriska, socialhistoriska, stil- och konsthistoriska värden etc.

Det ursprungliga nätet av gångar bör bevaras i kvarter A. Det fåtal grusgravar och grusgångar som ännu finns bör ej sås igen med gräs eftersom detta är en stor del av begravningsplatsens ursprunglighet och autenticitet.

Att tänka på i förvaltning av begravningsplatsen:

- Var rädd om det ursprungliga nätet av grusgångar eftersom detta tydliggör den ursprungliga begravningsplatsplanen. Denna är utförd av ovanligt hög arkitektonisk kvalitet.
- De bevarade grusgravar som fortfarande finns bör bevaras som grusgravar och ej sås igen med gräs.
- Kontrasten mellan kultiverad park i väster och skogslik naturpark i öster var en av ursprungstankarna som är värd att slå vakt om.
- Ursprungliga grindar och stenmurar runt begravningsplatsen är värdefulla inslag och delar av helhetsupplevelsen.

Referenser

Tryckta källor och litteratur

- Engström, Göran (1996). *Aneby: ett samhälle i förvandling*. Aneby: Bredestads hembygdsfören.
- Haas, Jonas (2005). *Kulturbistorisk karakterisering och bedömning. Aneby kyrkogård. Bredestads socken i Aneby kommun. Jönköpings län, Linköpings stift*. Jönköpings läns museum, Byggnadsvårdsrapport 2005:30
- Hederström, Christine (1994). *Kulturbistorisk utredning: Aneby kommun*. Jönköping: Jönköpings läns museum
- Lindén, Dolly (1979). *Aneby i våra hjärtan. D. 1*. Jönköping.
- Lindén, Dolly (1980). *Aneby i våra hjärtan. D. 2*. Jönköping.

Arkiv

- Jönköpings läns museum, topografiska arkivet.
- Lantmäterimyndigheternas arkiv.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län (med kopior från Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm).
- Antikvarisk Topografiska Arkivet, genom kopior i Jönköpings länsstyrelses arkiv (ATA)
- Aneby pastorats arkiv (ASA)

Internet

- Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister (<http://www.bebyggelseregistret.raa.se>).

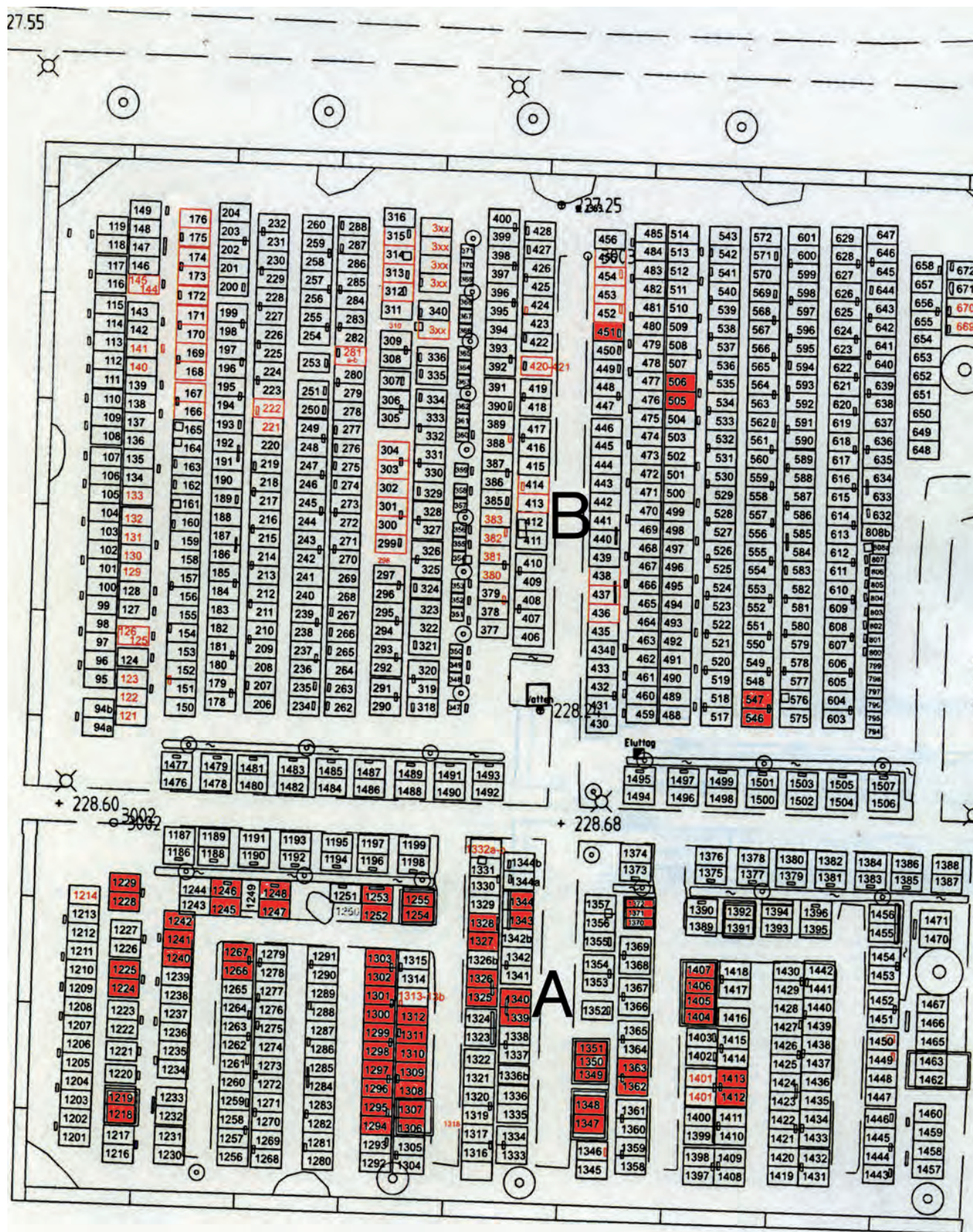
Administrativa uppgifter

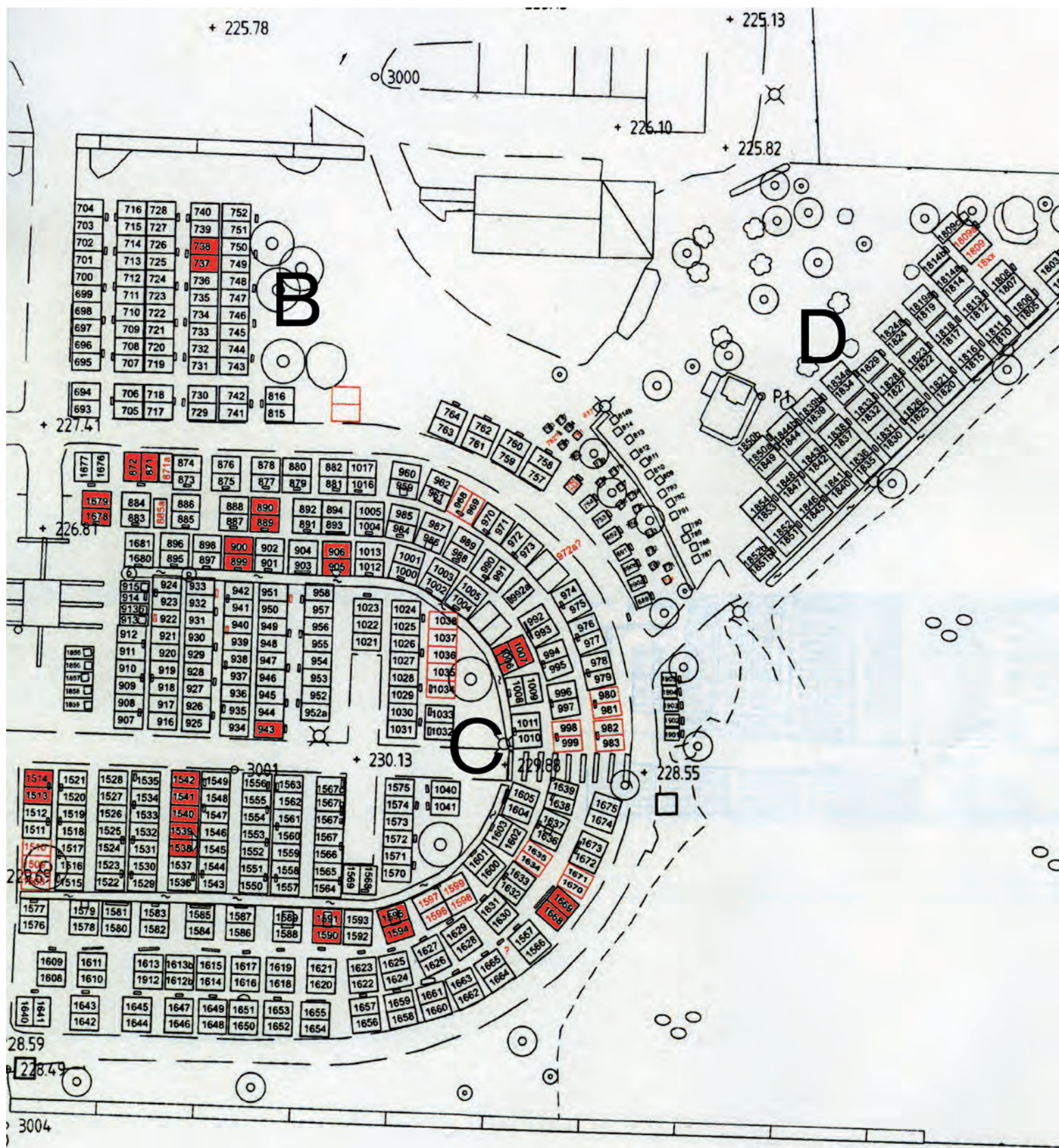
Jönköpings läns museums dnr: 58/15
 Beställare: Aneby Pastorat
 Rapportansvarig: Anders Franzén
 Län: Jönköpings län
 Kommun: Jönköpings kommun
 Socken: Bredestads socken
 Fastighetsbeteckning: Aneby 1:237, 1:238 och 1:156

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv.

Gravkarta

Urval kulturhistoriskt värdefulla gravar. Samtliga gravplatser med gravvårdar m.m. som bedömts tillhöra klass 1 eller 2 är rödmarkerade.

Klass 1

Avser gravplatser av mycket högt kulturhistoriskt värde, vilka skall bevaras utan förändringar. Värdet kan bestå av olika delar. Det kan vara personhistoriskt, konsthistoriskt, socialhistoriskt, teknikhistoriskt, lokalhistoriskt för att nämna några perspektiv. Ålder, representativitet, unicitet, miljöskapande verkan och kvalitet är förstärkande faktorer.

Klass 2

Gravplatser av högt kulturhistoriskt värde. Gravarna i denna grupp har antingen ett miljöskapande värde genom sin form och/eller material eller har ett värde knutet till personhistoria eller titel som berättar något om samhället under gången tid. Dessa gravar bör bevaras utan förändring, men det kan vara acceptabelt att återanvända en vård för att bibehålla en karaktär på en del av kyrkogården, eller flytta vården till en museal uppställning om det är personhistoria eller titel som är det intressanta.

Urval kulturhistoriskt värdefulla gravar

Kvarter B

Gravnr.	Beskrivning/år	Inskription	Antikvarisk bedömning/urval	Fotografi
451	Strikt sten med preciserande text.	Viktor Ekholm * 1874 + 1962 Aneby Arbetarekommun reste vården	Klass 2	
505-506	Enkel sten med titel.	Pastorn Bernhard Carlsson * 1893 + 1973 Makan Ragnhild * 1900 + 1988	Klass 2	
546-547	Lite ovanlig form på stenen och försedd med titel.	Kantorn Gunnar Fredriksson * 1915 + 1985	Klass 2	
737-738	Sedvanlig sten med duva. Ny tradition att ange "Makarna".	Makarna Knutsson Ragnar Elin * 1907 + 1987 * 1912 + 2000	Klass 2	

Kvarter C

871-872	Titel med anknytning till församlingen samt ovanlig sten.	Prosten Algot Jonsson * 1913 + 1990 Gunhild * 1917 + 1975	Klass 1	
---------	---	---	---------	---

889-890	Vård med titel.	Kvarnbyggmästaren Carl Stern * 24.2 1889 + 25.9 1961 Hustrun Edit * 28.6 1895 + 9.10 1965	Klass 2	
899-900	Sedvanlig sten med titel och gårdsnamn samt planteringsram. Sekundär sten.	F. d. kyrkvärden Axel Th. Larsson * 1881 + 1960 Hanna Larsson * 1881 + 1970 Bälaryd	Klass 1	
905-906	Natursten med ovanlig form	Carl E. Nicklasson [delvis oläsligt] 1882 1956 Anna Nicklasson Holmen 1886 1964	Klass 1	
943	Anspråkslös sten men titel.	Kokerskan Astrid Danielsson * 1903 + 1982	Klass 2	
1006-07	Liggande sten med titel.	Kontorschefen Axel Zetterstrand * 17.9 1880 + 18.1 1963 Hans maka Rut Zetterstrand född Larsson * 1.5 1888 + 12.12 1976 Familjegrav	Klass 2	

Kvarter A

1218-19	Handhuggen vård av urbergsbergart med text i relief. Sekundära vårdar inom gravram. Troligen tillkommer invigningsåret 1925.	Carl Gustafsson Höganäs *20/3 1871 + 30/5 1925 Hans maka Hilma *23/11 1874 + 23/8 1949 Familjegrav	Klass 1 Handhuggen vård med gravram. Ett exempel på en av de allra äldsta på kyrkogården.	
1224-25	Slät/polerad, omkullvält	Emmy Hellström * 1891 + 1938 [Oläsligt]	Klass 2 Tidig vård	
1228-29	Delvis polerad urbergsbergart. Ram kring plantering. Sekundär sten.	Claes Johansson * 1858 + 1934 Ida Johansson * 1865 + 1946	Klass 1 Tidig vård med planteringsram.	
1240-42	Traditionell vård med växtornamentik. Karl Svensson var konstnär och kallades Kalle Black.	Karl Svensson * 10.9 1875 + 21.3 1958 Hans maka Matilda * 20.6 1880 + 21.12 1964 Dottern Ebon * 11.8 1907 + 3.11 1974	Klass 2	

1245-46	Råhuggen vård med ovanlig textkommentar. Osäker datering., men Ragnar Hedhannar avled 1977.	Ragnar Hedhammr Sigrid Hedhammar Men minnet lever...	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1247-48	Traditionell vård med växtornament.	John Rundsjö Familjegrav Emmy John Agda 1904-1947 1881-1975 1903-1972	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1252-53	Vård med titel.	Färghandlare Oscar Ringfors Familjegrav Oscar Anna *1894 +1958 *1895 +1947	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1254-55	Äldre gravplats som konverterats till minneslund med omhuggen vård samt gravram samt grus.	Vård efter Rosina (1897-1981) och Josef (1890-1946) Ljung.	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang samt gravram	
1266-67	Vård med växtornamentik. Biologisk påväxt.	Gustaf Jardeståls familjegrav Gustaf 1913-1948	Klass 2 Relativt tidig vård.	
1294-95	Polerad vård.	F. A. Westlings Familjegrav Hulda Albert * 17/9 1889 + 10/7 1879 + 15/11 1943 + 15/8 1963	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	

1296-97	Vanlig typ av vård med växtornamentik. Biologisk påväxt.	Gustaf Lidén * 1866 + 1944 Makan Eugenia * 1867 + 1949 Dottern Elsa * 1899 + 1980	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1298-99	Vanlig typ av vård med växtornamentik.	Aug. Andersson * 1871 + 1942	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1300-01	Handhuggen med oval textinramning.	Amløh familjegrav	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1302-03	Traditionell dlvis polerad vård. Oklar datering.	Hilding Karlsson * 1874 + 1951 Makan Hilda * 1874 + 1941 Åke Svensson * 1904 + 1994 makan Anna * 1911 + 2013	Klass 1 Troligen relativt tidig vård.	
1306-07	Handhuggen gravram utan vård. Troligen vård efter familjen Lindquist. Carl August 1851-1938, Emma (1865-1949 och Gerda (1896-1980).	Saknas.	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	
1308-09	Relativt tidig traditionell sten.	Ida Björkman * 1862 + 1939 Sonen Erik * 1900 + 1959	Klass 1 ingår i del äldsta kyrkogårdsdelens sammanhang.	

1310-12	Traditionell bård med växtornamentik och kolonner. Datering: 1940. Planteringsram.	Hjalmar Dygve Familjegrav	Klass 2.	
1325-26	Stor huggen vård med sockel och överliggare. Datering: 1937.	Karl Englunds Familjegrav Dottern Ester * 1892 +1977	Klass 2	
1327-28	Traditionell vård med råhuggen bakgrund. Datering: 1934. 7 personer gravlagda, varav 5 syskon.	Axel Svensson Familjegrav Syskonen Svedenbrant	klass 2	
1339-40	Traditionell vård med planetringsram. Troligen från kyrkogårdens äldsta skede.	Zandéns Familjegrav Albin Amanda * 31.8 1878 + 14.4 1935 * 3.1 1886 + 6.5 1956 Nora Fritz * 3.9 1907 + 20.12 1990 * 30.9 1913 + 10.12 1991	Klass 1 Tidig vård med planteringsram.	
1343-44	Stor vård med planteringsram och rester av gravram. Datering: 1925.	Folkskolläraren S. A. Johansson Familjegrav.	Klass 1 Tidig vård med rester av gravram.	
1347-48	Vård med bibelreferens och såväl gravram som planteringsram. Troligen tillkommer invigningsåret 1925.	J. L. Svensson * 22.10. 1859 + 22.9.1925 Hans maka Augusta * 8.5. 1863 + 11.3. 1947 Ivi Svensson * 22.12. 1892 + 26.4. 1969 2 Kor 5:1	Klass 1	
1349-51	Vård med titel och såväl gravram som planteringsram. Sekundär liggande sten.	Byggmästare Anders Jönssons Familjegrav	Klass 1	

1362-63	Traditionel vård inom kyrkogårdens äldre delar.	Henrik Jönsson * 1862 + 1937 Hans maka Lovisa * 1870 + 1947 Sv ps 301.	Klass 2	
1370-72	Vård med såväl gravram som planteringsram. Datering: 1939. Sekundära liggande stenar.	Edvard Karlssons Familjegrav	Klass 1	
1404-07	Vård med titel och gravram.	Trävaruhandlaren S. J. Eskång Aneby * 30.6 1872 + 15.3 1943 Hans maka Frida * 7/11 1873 + 29.9 1965. Familjegrav Flank: Filip * 14.9 1902 + 25.9 1952 Flank: Alice * 26.7 1907 + 24.7 1983 Lilly * 30.10 1905 + 28.9 1997	Klass 1	
1412-13	Relativt tidig handhuggen vård med planteringsram.	Filip Börjesson * 1883 + 1947 Tekla Börjesson * 1884 + 1958	Klass 1	
Kvarter C				
1513-14	Särskilt ålderdomlig vård i form av obeliskliknande sten med kvardröjande jugendornament. Datering: 1925 och en av kyrkogårdens äldsta.	Gustaf Hertzman Familjegrav Salig är den som tror	Klass 1	

1538-42	Naturligt formad sten med titel.	Trävaruhandlaren Arvid Karlsson * 1900 + 1979 Makan Ingeborg född Rosengren * 1904 + 1989	Klass 2	
1590-91	Liggande ovanlig sten.	Sten Jeppson * 28/4 1883 + 20/11 1951 Svea Jeppson * 20/5 1906 + 24/3 1999	Klass 1	
1594-95	Liggande ovanlig sten.	Henning Målkvist * 1894 + 1955 Hans maka Elna * 1895 + 1980	Klass 1	
1668-69	Stor, ovanlig och arkaisk sten.	Direktör Hans Lennings * 1920 + 2006 Flank: Karl Johansson Jularps gård * 1880 + 1962 Flank: Märta Johansson Jularps gård * 1893 + 1964	Klass 2	
1678-79	Liggande sten med titel nära klockstapeln. Av kyrkogårdshistoriskt intresse.	F. griftegårdsvaktmästaren Oskar E. Johansson Fridhem * 1882 + 1946	Klass 1	

År 2016–17 genomfördes en kulturhistorisk inventering av alla gravar på Aneby begravningsplats. Föreliggande rapport presenterar inventeringen och ger ett förslag till bevarandeplan.

